

CRITICĂ ȘI RECENZII / CRITICISM AND REVIEWS

I. Traia, I. Dancea, A. S. Marin, A. Gyuris, *Șipet. Contribuții monografice*, Editura Eurostampa, Timișoara 2020 (ISBN 978-606-32-0945-1), 281 pp.

Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin, Alexandru Gyuris sunt *colecționari de veșnicie*, care înțeleg cum se cuvine semnificația cuvintelor „acasă”, „origini”, „vatră strămoșească”, „părinți”, „glie” sau „sat”. Înainte de a fi buni monografiști, cei în cauză sunt buni români. Într-o epocă a globalizării, a pierderii reperelor identitare și a dispariției frontierelor, ei își caută, mai abitir ca oricând, IDENTITATEA, care, se știe, este un concept cu geometrie variabilă: identitate etnică, identitate religioasă, identitate socială, identitate culturală ș.a.m.d. Autorii cărții *Șipet. Contribuții monografice* (Timișoara, Ioan Traia & Ioan Dancea & Ana-Silvia Marin & Alexandru Gyuris, 2020) nu colecționează obiecte, ci destine-identități.

Ca fii ai satului, față de care au de îndeplinit o datorie sacră, Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin și Alexandru Gyuris fac un apel identitar, un apel la memorie și deopotrivă un apel la conștiința individuală și colectivă a semenilor întru neuitarea unui topos bănățean încărcat de sens și de semnificație, lucru menționat de Ioan Traia în *Argument*:

„Dorința noastră mărturisită conferă acestei monografii un rol important pentru o mai deplină conștientizare, de către oameni, a responsabilităților lor față de trecut, prezent și viitor.

Suntem pe deplin conștienți că lucrarea noastră nu este nici exhaustivă nici perfectă, multe lucruri noi pot fi scoase

Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin, Alexandru Gyuris are *collectors of eternity*, who properly understand the meaning of the words "home", "origins", "ancestral hearth", "parents", "land" or „village ”. Before being good monographers, those in question are good Romanians. In an age of globalization, characterized by the loss of identity landmarks and the disappearance of borders, they seek, more habitually than ever, their IDENTITY, which is known to be a concept with variable geometry: ethnic identity, religious identity, social identity, cultural identity etc. The authors of the book *Șipet. Monographic contributions* (Timișoara, Ioan Traia & Ioan Dancea & Ana-Silvia Marin & Alexandru Gyuris, 2020) do not collect objects, but destinies and identities.

As sons of the village, having a sacred duty to fulfill, Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin and Alexandru Gyuris make an appeal of identity, a call to memory and at the same time a call to the individual and collective conscience of others in order not to forget a Banat topos full of meaning and significance, aspect mentioned by Ioan Traia in *Argument*:

“Our confessed desire gives this monography an important role for a fuller awareness, by people, of their responsibilities towards the past, present and future.

We are fully aware that our work is neither exhaustive nor perfect, many

la lumină printr-o cercetare asiduă și laborioasă, de aceea considerăm că această carte este o nemărturisită provocare pentru generațiile prezente și viitoare să o dezvolte, și să o îmbunătățească (...)

Această carte s-a scris vădit îndreptată împotriva aceluși rău al uitării, ce tinde să ne copleșească ființa și identitatea.”

Satul românesc, în general, și Șipet, în special, e parte integrantă din ființa autorilor, sensibili la valorile naționale, oarecum în contra curentului actual, în care prețul pe tradiție, pe istoria națională și pe valorile autohtone cunoaște cote alarmant de scăzute.

Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin și Alexandru Gyuris pot fi considerați drumeți pe cale. Rolul pe care și-l asumă în monografia de față este unul recuperator, coagulant, de sensibilizare a opiniei publice. Cum arată satul românesc astăzi? În cea mai mare parte într-o continuă și accelerată stare de degradare, de depopulare masivă și de destrămarea identității. Este tocmai ceea ce se încapățânează Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin și Alexandru Gyuris să contracareze în cazul Șipetului, să îl salveze de la anențizare. Cei patru autori sunt îndrăgostiți de *logos*, de „lore”, înțelepciunea populară, de folclor, de etnografie, de istorie, de oameni, de plai. *Șipet. Contribuții monografice* este o carte cu oameni, despre oameni, de unde și altruismul autorilor ei.

Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin și Alexandru Gyuris sunt oameni care fac, oameni de acțiune, oameni de onoare. Ei nu se dezic niciun moment de ceea ce sunt și, mai ales, de cine sunt. Apropierea de Șipet se face din dor, din dorința de a se ține aproape de Banat. Datoria morală pe care o resimt față de satul bănățean concentrator de tradiție, Centru, Matrice și Axis, se transformă

new things can be brought to light through diligent and laborious research, so we consider this book to be an undeniable challenge for present and future generations to develop, and to improve it (...)

This book was obviously written against that evil of oblivion, which tends to overwhelm our being and identity.”

The Romanian village, in general, and Șipet, in particular, are an integral part of the authors' existence, sensitive to national values, somewhat against the current trend, in which the price on tradition, national history and local values is alarmingly low.

Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin and Alexandru Gyuris can be considered hikers on "the way". The role they assume in this monography is a recuperative, coagulant one, of sensitizing the public opinion. What does the Romanian village look like today? Mostly in a continuous and accelerated state of degradation, massive depopulation and disintegration of identity. It is exactly what Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin, and Alexandru Gyuris are stubborn to counteract in the case of Șipet, to save him from annihilation. The four authors are in love with *logos*, of "lore", popular wisdom, folklore, ethnography, history, people, lands. *Șipet. Monographic Contributions* is a book with people, about people, hence the altruism of its authors.

Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin and Alexandru Gyuris are people who do things, people of action, people of honor. They never give up what they are and, especially, who they are. The proximity to Șipet is made out of longing, out of the desire to stay close to Banat. The moral debt that they feel towards the Banat village, concentrator of tradition, Center, Matrix and Axis,

Într-o preocupare de căpătâi. Nu e paradă de patriotism, ci trăire zilnică, plenară, intensă, vibrantă, paroxistică a acestuia.

Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin și Alexandru Gyuris sunt profund atașați de latura țărănească, rurală, conservatoare de tradiție, nepervertită decât parțial (sau deloc) de civilizație. Autorii cărții *Șipet. Contribuții monografice* duc mai departe POVEȘTEA, conservă moștenirea culturală din străbuni. Cei în cauză își iau în serios rolul de legatari testamentari ai satului Șipet, al cărui potențial cultural, folcloric, istoric, social, turistic și etnografic îl intuiesc. Vatra satului atrage ca un miraj, iar a aduna moștenire echivalează cu a lăsa moștenire. Cui se adresează aceasta? Tuturor, cu precădere tinerei generații, care are dreptul, dar și obligația de a-și cunoaște istoria.

Prin punere laolaltă a informației culeasă din varii surse, Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin și Alexandru Gyuris au vocație integratoare, oferindu-ne modelul comunitar de urmat. Ei sunt mândri de moștenirea pe care le-o oferă vatra strămoșească, iar toposul bănățean le este prieten. *Șipet. Contribuții monografice* e și un gest prin care autorii ne redau pe noi nouă înșine. Încercarea acestora de cvasi cuprindere a Șipetului între paginile unei cărți-monografii este un veritabil act de *restitutio in integrum*.

Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin și Alexandru Gyuris au ceva din alura desțelenitorului de conștiințe, a dascălului luminător. Contribuțiile lor monografice, atestat de mândrie personală, locală și regională, prin care fac apel la memorie, la document și la artefact, se doresc a fi o mărturie amplă despre continuitatea și perenitatea poporului român pe mealeagurile

turns into a major concern. It is not a parade of patriotism, but a daily, plenary, intense, vibrant, paroxysmal experience.

Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin and Alexandru Gyuris are deeply attached to the peasant, rural, conservative side of tradition, perverted only partially (or not at all) by civilization. The authors of the book *Șipet. Monographic contributions* carry on the STORY, preserving the cultural heritage of the ancestors. Those in question take seriously the role of testamentary legatees of Șipet village, whose cultural, folkloric, historical, social, tourist and ethnographic potential they intuit. The hearth of the village attracts like a mirage, and gathering heritage is equivalent to leaving a legacy. Who is this for? Everyone, especially the young generation, who has the right but also the obligation to know their history.

By putting together the information gathered from various sources, Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin and Alexandru Gyuris have an integrative vocation, offering us the community model to follow. They are proud of the heritage offered by the ancestral hearth, and the Banat topos is their friend. *Șipet. Monographic contributions* is also a gesture by which the authors render ourselves. Their attempt to quasi-include Șipet between the pages of a book-monograph is a real act of *restitutio in integrum*.

Ioan Traia, Ioan Dancea, Ana-Silvia Marin and Alexandru Gyuris have something of the allure of the conscience builder, of the enlightening teacher. Their monographic contributions, attested by personal, local and regional pride, through which they appeal to memory, document and artifact, are intended to be an ample testimony about the continuity and

șipetean-bănățene.

Zestrea culturală a Banatului sporește cu încă o carte importantă grație strădaniei celor patru „contributori” menționați, semn că există încă un potențial cultural uriaș ce se cere și merită a fi valorificat. Ceea ce interesează cu precădere este recuperarea memoriei locului, compusă, cum bine se știe, din memoriile individuale și cea colectivă, a amprentei purtătoare de originalitate și de autentic.

Șipet. Contribuții monografice este o carte construită după toate rigorile academice. Structurată pe cinci mari capitole (Cap. I *Cadrul geografic*, Cap. II *Istoricul satului Șipet*, Cap. III *Biserica și școala*, Cap. IV *Activitatea culturală*, Cap. V *Demografie. Topografie. Informații despre Șipet. Extrase din ziarele vremii*) și conținând o *Bibliografie selectivă*, adunând mărturii, documente, hărți, înscrisuri și fotografii revelatoare, unele inedite, cărora li se adaugă opiniile personale ale autorilor, cartea este un „bun” comun necesar. *Șipet. Contribuții monografice* se distinge prin solida documentare, multitudinea detaliilor, accesibilitatea mesajului, amprenta personală emoțională. Lucrare de folos obștii, *Șipet. Contribuții monografice* e o carte de învățătură cu un vădit rol popularizant, un act responsabil, echivalent cu gestul ziditor.

permanence of the Romanian people on the Șipet lands.

The cultural dowry of Banat increases with another important book thanks to the efforts of the four "contributors" mentioned, a sign that there is still a huge cultural potential that is required and deserves to be capitalized. What is especially interesting is the recovery of the memory of the place, composed, as is well known, of individual and collective memories, of the imprint of originality and authenticity.

Șipet. Monographic Contributions is a book built according to all academic rigors. Structured in five major chapters (Chapter I *Geographical framework*, Chapter II *History of Șipet village*, Chapter III *Church and school*, Chapter IV *Cultural activity*, Chapter V *Demography. Topography. Information about Șipet. Excerpts from the newspapers of the time*) and containing a *Selective bibliography*, gathering testimonies, documents, maps, documents and revealing photographs, some unpublished, to which are added the personal opinions of the authors, the book is a necessary "good". The research is distinguished by solid documentation, the multitude of details, the accessibility of the message, the personal emotional imprint. Finally, this monography is a textbook with an obvious popularizing role, a responsible act, equivalent to the edifying gesture.

Florin-Corneliu POPOVICI

Institutul de Studii Banatice
„Titu Maiorescu”
al Academiei Române, Timișoara
Institute of Banatic Studies
„Titu Maiorescu”
of the Romanian Academy, Timișoara
popovici_florincorneliu@yahoo.com